

Міністерство освіти і науки України

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ
ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ**

04074. Київ, Вишгородська, 19

Тел. 430-02-60, 430-43-90

e-mail: nenc@nenc.gov.ua

«21» червня 2016 р.

Директору НЕНЦ
В. В. Вербицькому

Доповідна записка

**«Стан та зміст екологічної освіти та виховання в позашкільних
навчальних закладах еколого-натуралістичного напрямку
Дніпропетровської області»
(станом на травень 2016 року)**

1. Структура та стан системи еколого-натуралістичної роботи в області та в облЕНЦ . Мережа гуртків та творчих учнівських об'єднань.

Станом на травень 2016 року зусиллями органів місцевої влади, органів управління освітою, колективів закладів освіти в області була збережена без змін профільна мережа позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного спрямування, яка на сьогодні є найбільшою серед інших областей України і складає 15 закладів: обласний - 1, в містах області – 9, в сільських районах – 5, а саме:

1. комунальний заклад освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”;
2. комунальний заклад “Дитячий екологічний центр м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради;
3. комунальний заклад “Нікопольський міський еколого – натуралістичний центр”;
4. міський еколого – натуралістичний центр дітей та учнівської молоді виконкому Марганецької міської ради;
5. комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних натуралістів” м. Павлограда;
6. комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних натуралістів” м. Дніпропетровська;
7. комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних натуралістів №2” м. Дніпропетровська;
8. еколого-натуралістичний центр “Енергія” м. Жовті Води;
9. комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних натуралістів Жовтневого району” м. Кривого Рогу;
10. комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних натуралістів Тернівського району” м. Кривого Рогу;

11. Верхньодніпровський районний еколого – натуралістичний центр дітей та учнівської молоді;

12. комунальний заклад “Центр еколого – натуралістичної творчості учнівської молоді” Дніпропетровського району;

13. комунальний заклад освіти “Магдалинівська районна станція юних натуралістів”;

14. комунальний позашкільний навчальний заклад “Павлоградський районний еколого – натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”;

15. комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних натуралістів” Царичанської районної ради.

В поточному році КЗО „ОЕНЦДУМ” також продовжував координувати роботу еколого-натуралістичного відділу при комплексному позашкільному закладі – комунальному навчальному закладі “Криничанський центр учнівської молоді”.

На базі СЮН(ЕНЦ) Дніпропетровської області у 2015-2016 навчальному році працювало **455 гуртків**, в яких додаткову освіту отримували **6390 вихованців**, що на 1 % менше, ніж у 2014 році.

За віковим рівнем:

- дошкільного віку – 41 гурток/ 576 вихованців;
- молодшого вікового рівня – 121 гурток/1770 вихованців;
- середнього шкільного рівня – 229 гуртків/3300 вихованців;
- старшого шкільного рівня 64 гуртка/744 вихованця.

Творчі учнівські об’єднання СЮН(ЕНЦ) області працювали за напрямами:

- загально-біологічним – 182 гуртки/2455 вихованців;
- екологічним – 98 гуртків/1387 вихованців;
- сільськогосподарським – 46 гуртків/658 вихованців;
- декоративно-ужитковим – 17 гуртків/217 вихованців;
- квітково-декоративним – 64 гуртки/935 вихованців;
- нетрадиційні нові форми – 41 гурток/644 вихованця;
- інші гуртки – 7 гуртків/94 вихованця.

Діяльність гуртків здійснюється за програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України (2013, 2014 рр.), а також адаптованими програмами, погодженими районними та міськими методичними радами, науково-методичною радою Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та затвердженими наказами департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації та наказами відділів освіти міст та районів області.

Діяльність творчих учнівських об’єднань області здійснювалася за 92 профілями, що на 17 профілів менше, ніж у 2014 році.

Протягом 2015-2016 навчального року робота гуртків еколого-натуралістичного напряму була організована в загальноосвітніх навчальних закладах області. Всього в них працювало **257 гуртків**, які охоплювали **3526 вихованців**. У кількісному вираженні в загальноосвітніх навчальних закладах у 2015 році працювало на 19 гуртків менше, а охоплення дітей в них було більше на 66 вихованців.

На базі комплексних позашкільних закладів працювало **94 творчих учнівських об'єднань** з охопленням **1318 вихованців**. Кількість еколого-натуралістичних гуртків зменшилася на 12 гуртків, кількість вихованців в них – на 224.

Всього за звітний період в закладах освіти Дніпропетровської області діяло **806 еколого-натуралістичних творчих учнівських об'єднань** (зменшення на 35 гуртків), в яких додаткову освіту з природничих дисциплін отримали **11234 вихованця** (зменшення на 303 дитини).

2. Робота облЕНЦ як обласного координаційно-методичного центру. Кількість загальноосвітніх навчальних закладів в області. Розроблення регіональної моделі і програми розвитку позашкільної освіти відповідно до умов децентралізації.

На рівні області КЗО „ОЕНЦДУМ” виконує важливу координаційно-методичну функцію стосовно розвитку позашкільної та позакласної екологічної освіти і виховання в позашкільних еколого-натуралістичних та базових загальноосвітніх закладах, де екологічна освіта і виховання є профільною ланкою роботи. Всього в області в 2016 році працює 947 загальноосвітніх закладів, майже 800 з них співпрацюють з облЕНЦ та рай/міськ СЮН/ЕНЦ в галузі екологічної освіти і виховання.

Одним із важливих напрямків координаційно-методичної роботи ПНЗ області є надання **методичних консультацій** вчителям біології, географії, інших природничих дисциплін, трудового виховання, вихователям ДНЗ, заступникам директорів шкіл по виховній роботі. Консультаційна допомога всім категоріям педагогічних працівників проводиться педагогами кожного позашкільного закладу за різними напрямками еколого-натуралістичної діяльності.

З метою оцінки стану позашкільної еколого-натуралістичної роботи на місцях, надання якісної методичної допомоги щодо інформування педагогів з основними вимогами до проведення профільних масових і методичних заходів обласного, всеукраїнського та міжнародного рівня методичними працівниками КЗО „ОЕНЦДУМ” проводяться протягом року **методичні виїзди** в заклади освіти міст і районів.

Одна з основних координаційних функцій методичної служби ПНЗ області - це **проведення семінарської діяльності**. КЗО „ОЕНЦДУМ” традиційно організовуються і проводяться семінари для всіх категорій педагогічних працівників СЮН/ЕНЦ – директорів та заступників, завідуючих відділів, методистів, керівників гуртка.

Вже декілька років з метою підвищення педагогічної майстерності педагогічних працівників КЗО „ОЕНЦДУМ” спільно з комунальним вищим навчальним закладом “Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” (ДОППО) проводяться **курси підвищення кваліфікації методистів і керівників гуртка еколого-натуралістичного профілю**.

За останні 5 років таку курсову підготовку на базі ДОППО та КЗО “ОЕНЦДУМ” пройшли понад 100 педагогічних працівників закладів освіти області.

Одним із головних пріоритетів роботи позашкільних навчальних закладів області є впровадження у навчально-виховний процес та навчально-методичну діяльність педагогічних колективів новітніх освітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій, здатних забезпечити подальше удосконалення навчально-виховного процесу в дитячих еколого-натуралістичних об'єднаннях, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві, модернізувати і зробити більш ефективною методичну діяльність закладу.

Вже понад 4 роки працює створений КЗО „ОЕНЦДУМ” **обласний еколого-натуралістичний сайт dneprunat@ukr.net**, який на сьогодні є єдиним обласним освітнім сайтом, де висвітлюється вся інформація стосовно проведення масових заходів еколого-натуралістичного профілю (анонси, листи, накази організаційні по проведенню та аналітичні по підсумках проведення заходів тощо). На сайті оперативно розміщуються циклограми подання звітних матеріалів за еколого-натуралістичним напрямом позашкільної освіти, листи про проведення методичних заходів (семінарів, круглих столів тощо, конкурсів з фахової майстерності), презентуються творчі роботи окремих учнів, педагогів та закладів освіти – переможців масових та методичних заходів обласного рівня.

КЗО „ОЕНЦДУМ” виконує функцію обласного профільного педагогічного майданчика з апробації новітніх педагогічних технологій, впровадження нетрадиційних форм та методів роботи у навчально-виховний процес. Обласним еколого-натуралістичним центром були започатковані такі нетрадиційні форми навчання та виховання як екологічний відеолекторій, еколого-естетична студія, музейна педагогіка.

У інформаційно-методичному стаціонарі облЕНЦ створено необхідну базу для розвитку цих напрямків роботи позашкільними закладами області.

Працівники закладу вивчають та апробують новітні педагогічні технології, працюють над впровадженням нетрадиційних методик навчання й виховання. Плідній роботі з старшокласниками сприяє активне використання інформаційно-комунікаційних технологій. До послуг дітей та педагогів кабінет комп'ютерної техніки, де всі комп'ютери об'єднані в локальну мережу з виходом до Інтернет; працюють сканери, принтери, ксерокс, фото-відео техніка.

3. Проблемні питання діяльності облЕНЦ, які потребують вирішення у найближчий час.

1. Потребує капітальної реконструкції тепличне господарство КЗО „ОЕНЦДУМ”.

2. Залишається відкритим питання закінчення будівництва обласного всесезонного екологічного табору на території КЗ “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді” Дніпропетровського району, який повинен стати майбутньою основною базою для оздоровлення юннатівського активу області та проведення польової екологічної практики.

3. Залишається актуальною суттєва загроза підтоплення території облЕНЦ талими та дощовими водами. На сьогоднішній день в аварійному стані теплиці №1, 2, столярна майстерня, корпус музею екоцентру та навчальний корпус №2.

Враховуючи те, що облЕНЦ територіально належить до Жовтневого району м. Дніпропетровська, а адміністративно підпорядкований Дніпропетровській обласній держадміністрації, для вирішення цього питання необхідно скоординувати видатки на проведення відповідних робіт з міського та обласного бюджетів.

4. Кадровий склад облЕНЦ.

Комунальний заклад освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» повністю укомплектований педагогічними працівниками та обслуговуючим персоналом.

Станом на 01.05.2016 року в закладі налічується 49 працівників, з них педагогічних 33.

Кадрове забезпечення навчального закладу відповідає його штатному розпису. Згідно з ним та структурою закладу працюють такі педагогічні працівники: директор – 1, заступник директора з навчальної роботи - 1, заступник директора з виховної роботи – 1, завідувачі відділів – 2, методисти – 3, керівники гуртків – 25, з них 14 педагогів працюють за сумісництвом.

Навчально-виховний процес закладу забезпечено фахівцями з фаховою та педагогічною освітою. Всі педагогічні працівники володіють державною мовою в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків.

Серед 33 педагогів закладу: 32 мають повну вищу освіту (96,88%), 1 – середню спеціальну (3,12%).

Розподіл методистів за кваліфікаційними категоріями: 2 мають вищу категорію (67%), 1 – I категорію (33%).

Розподіл керівників гуртків закладу за тарифними розрядами в 2015-2016 навчальному році: 14 педагогів мають 10 найвищий тарифний розряд (56%), 11 – 9 тарифний розряд (44%).

Стаж педагогічної діяльності керівників гуртка закладу становить: від 1 до 3 років – 3 особи (12%), від 3 до 10 років – 7 осіб (28%), від 10 до 20 років – 8 осіб (32%), від 20 до 30 років – 5 осіб (20%), більше 30 – 2 особи (8%).

5. Розвиток системи інноваційної освітньої діяльності із застосуванням ідей випереджаючої освіти для сталого розвитку.

В позашкільних еколого-натуралістичних закладах освіти Дніпропетровської області розроблені та активно застосовуються новації, серед яких:

- Обласна Природнича школа учнівської молоді (КЗО “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”);
- Щорічний обласний конкурс “Лелека” (КЗО “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”);
- Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) (КЗ “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Дніпропетровського району”);
- Організація науково-дослідницької та пошукової діяльності обдарованих учнів (КЗ “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Дніпропетровського району”);

- Використання здоров'язберезувальних технологій на екологічних стежках (КЗ “Дитячий екологічний центр м. Дніпродзержинська”);
- Пошукова робота для фондів Міжшкільного екологічного музею під час експедицій по об'єктах ПЗФ Дніпропетровщини (КЗ “Дитячий екологічний центр м. Дніпродзержинська”);
- Музей природи як засіб поширення екологічних знань (Нікопольський міський еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді);
- “Вільна лабораторія “FreeLab-Eco” (КПНЗ “Станція юних натуралістів Жовтневого району” м. Кривого Рогу);
- Створення Дитячого екологічного прес - центру “Junik Eko news” (КПНЗ “Станція юних натуралістів Жовтневого району” м. Кривого Рогу);
- “Міська Літня біологічна школа” (КПНЗ “Станція юних натуралістів Жовтневого району” м. Кривого Рогу);
- Створення сенполярію (КПНЗ “Станція юних натуралістів м. Павлограда);
- Екологічний марафон (КПНЗ “Станція юних натуралістів м. Павлограда);
- Голуб'ятня – вікно у світ птахів (КПНЗ “Станція юних натуралістів м. Павлограда).

Продовжується реалізація інноваційної обласної програми «Вивчаємо заповідні території України» (започаткована з 2003 року за ініціативи ОблЕНЦ), мета якої ознайомлення учнівської молоді, юннатівського активу, педагогів з основними видами флори та фауни, типами рослинних угруповань, природно-кліматичними умовами географічних зон України та області, залучення дітей до активної еколого-просвітницької, дослідницької та практичної природоохоронної роботи.

6. Розвиток співробітництва з органами місцевого самоврядування, громадськими, молодіжними, екологічними та іншими організаціями, з вищими навчальними закладами.

Протягом багатьох років КЗО “ОЕНЦДУМ” співпрацює на основі укладених угод з вищими навчальними закладами: Дніпропетровським національним університетом ім. Олесь Гончара, Дніпропетровською державною медичною академією, Дніпропетровським державним аграрно-економічним університетом, Українським державним хіміко-технологічним університетом.

Налагоджена тісна співпраця КЗО “ОЕНЦДУМ” з ботанічним садом ДНУ, Криворізьким ботанічним садом НАН України, Дніпровсько - Орільським природним заповідником, Канівським природним заповідником Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка, Карпатським біосферним заповідником. На базі заповідних установ поводить реалізація обласної програми проведення літніх наукових практик та комплексних екологічних експедицій для вихованців позашкільних закладів “Вивчаємо заповідні території України”.

Довготривалі ділові стосунки пов'язують заклад з обласним відділення Українського товариства охорони природи. Директор КЗО “ОЕНЦДУМ” Педан Ю.Ф. є головою юнацької секції обласного УТОП, членом обласної Президії товариства, постійно бере участь у засіданнях Президії.

Серед громадських організацій області надійними партнерами КЗО “ОЕНЦДУМ” у проведенні спільної екологічної пропаганди, природоохоронної роботи є громадське еколого-туристичне об’єднання “Орлан”, творче телевізійне об’єднання “Зелена студія”, спілка “Чорнобиль”.

Наприклад, в грудні 2015 року “Обласною спілкою Чорнобиль” до 30-річчя Чорнобильської трагедії проводився круглий стіл “Спільні дії” за участю обласних спілок з усіх областей України та організацій, з якими вона плідно співпрацює в області. До участі в заході був запрошений і КЗО “ОЕНЦДУМ”. На заході були презентовані сучасні напрями діяльності закладу та експонована виставка “Обласний еколого-натуралістичний центр з вершини 90-річчя юннатівського руху”, де були представлені методичні розробки, плакатна продукція, творчі роботи дітей, переможців масових заходів, мешканці куточку живої природи та оранжерейного комплексу закладу.

7. Екологічна просвіта. Робота колективів екологічної просвіти (екотеатрів, екологічних кіно- та відео лекторіїв).

На сьогодні в області в мережі СЮН/ЕНЦ працюють 3 еколого-естетичні студії з охопленням 41 дітей, 1 екологічний відеолекторій (15 учнів), 1 екологічний лекторій “Всесвіт” (240 дітей), 4 студії екологічного дизайну (54 вихованця), 1 екологічна агітбригада (15 дітей).

Однією з дієвих форм просвітницької роботи КЗО “ОЕНЦДУМ” та рай/міськ СЮН/ЕНЦ є робота відео лекторіїв.

Програма відеолекторію “Екологія – XXI століття” КЗО “ОЕНЦДУМ” охоплює всі вікові категорії дітей. Після огляду відеофільмів завжди проводиться обговорення фільму, обов’язково робиться висновок побаченого. В роботі відеолекторію передбачене проведення бесід, екскурсій, вікторин, екологічних ігор. На запит шкіл демонструються фільми для уроків географії, біології, природознавства, екології, фільми спрямовані на виховання у дітей громадянської позиції, патріотичного, народознавчого напрямку.

Відеолекторії також працюють у наступних позашкільних закладах: КПНЗ “СЮН №1” та КПНЗ „СЮН № 2” м. Дніпропетровська, КЗ “ДЕЦ,, м. Дніпродзержинська, КПНЗ “СЮН Жовтневого району” м. Кривого Рогу (60 відеофільмів), Марганецькому міському ЕНЦ (50 відеофільмів), Нікопольському міському ЕНЦ (154 фільми) КЗ “ЦЕНТУМ” Дніпропетровського району (60 відеофільмів) та КПНЗ “СЮН Царичанського району”.

Щорічно з метою активізації еколого - просвітницької та практичної природоохоронної діяльності школярів та молоді по збереженню відновленню довкілля в області проводиться обласний етап Всеукраїнського конкурсу колективів екологічної просвіти “Земля – наш спільний дім” за відповідною тематикою. Конкурс проводиться в два етапи: зональний відбірковий (журі оцінює виступи агітколективів за відеозаписами їх виступів) та фінальний, в якому беруть участь переможці зонального туру. Фінал конкурсу проводиться урочисто на сцені Палацу дітей та юнацтва м. Дніпропетровська за участю 500 глядачів і має значний резонанс в засобах масової інформації.

Діяльність екологічних агітколективів, які до того ж на місцях проводять значну практичну природоохоронну роботу, є важливою дієвою формою

екологічної просвіти, до якої щороку залучається понад 3000 дітей всіх вікових рівнів.

8. Робота громадських екологічних приймалень тощо.

В Марганецькому міському ЕНЦ з 2005 року діє громадська екологічна вітальня, що працює на базі конференційної зали. Мета екологічної вітальні – привернення уваги до екологічних проблем м. Марганця та регіону, об'єднання зусиль по їх вирішенню усіх зацікавлених сторін – влади, суспільства та бізнесу, співробітництво з регіональними експертами у галузі екології, комплексне інформування населення про екологічні проекти в регіоні. Зустрічі в екологічній вітальні проводяться щоквартально. Запрошуються авторитетні у регіоні наукові та громадські діячі. Під час обговорення пропонуються шляхи вирішення конкретних екологічних проблем та попередження наступних.

9. Робота ДЕП (дитячого екологічного парламенту).

В КЗО „ОЕНЦДУМ” створено та діє учнівське самоврядування. Воно представлене дитячо-юнацькою організацією „Острів щастя”, яка об'єднує юннатів різного віку: учнів та дошкільнят. У складі Юннатської країни „Острів щастя” діють Дитячо-юнацький парламент та загін „Озернята”.

Дитячо-юнацький парламент організовує свою діяльність відповідно до Конституції України, Законів України „Про позашкільну освіту”, „Про громадські молодіжні та дитячі організації”, Статуту юннатської країни „Острів щастя”.

При парламенті створені і працюють 6 парламентських комісій, які опікуються питаннями освіти, охорони здоров'я, культури та відпочинку, охорони порядку, внутрішніх справ, милосердя. Висвітлює діяльність парламенту прес-служба. До складу парламенту входять учні середнього та старшого шкільного віку, але до багатьох заходів залучаються також діти початкових класів. Дитячо-юнацький парламент бере участь в проведенні екологічних заходів („Юннатівський ліс”, „Первоцвіти Дніпропетровщини”, „Птах року”, „Годівничка”, „Юний дослідник”), займається активною пропагандою здорового способу життя, природоохоронної діяльності.

Дитячо-юнацький парламент очолює рада парламенту, на чолі з головою ради. Направляють діяльність парламенту педагогічна рада КЗО „ОЕНЦДУМ” та педагоги – консультанти.

Представники парламенту здійснюють контроль за станом годівлі та утримання тварин зоолого-тваринницького комплексу, режимом поливу на навчально-дослідних ділянках та в теплиці, підтримують порядок на території КЗО „ОЕНЦДУМ” під час проведення масових заходів.

Багато уваги в дитячому парламенті приділяється національно-патріотичній роботі. Члени парламенту неодноразово відвідували поранених бійців АТО в госпіталі, брали участь в операції „Обеліск”, заходах, присвячених Героям Небесної Сотні, Дням гідності та свободи, пам'яті та примирення, 30-роковинам Чорнобильської катастрофи, 71-й річниці Перемоги над нацизмом у Європі.

Таким чином, дитячо-юнацький парламент відіграє значну роль у соціалізації особистості юнната, допомагає координувати різнопланову змістовну діяльність екологічного центру, сприяє становленню активного громадянина-патріота держави.

10. Практична природоохоронна робота (2016 р.).

З метою поліпшення стану довкілля в закладах освіти області щорічно проводиться низка практичних масових заходів природоохоронного та екологічного спрямування. На місцях ініціюються і проводяться акції, конкурси, операції, трудові десанти: “Пожовкле листя”, “Чистий берег”, “Смерть амброзії”, “Захистимо первоцвіти”, “Зустрічаємо пернатих друзів”, “Замість ялинки – зимовий букет”, “Чисте подвір’я”, “Посади дерево”, “Міжнародний день домашніх тварин”, “Пізнай свій край”, “Збережемо стародавні дерева”, “Лишайники – індикатори чистоти повітря”, “Свято квітів”, “Рідній Орелі – чисті води”, “Зелений паросток майбутнього”, “Первоцвіти під охороною”, “День Землі, день довкілля”, “Збережемо ріки чистими”, “Зробимо наше місто чистим та зеленим”, “Подаруй місту дерево”, “Насіння”, “Жива вода”, “Жива планета”, “Озеленення країни – спадщина для майбутніх поколінь”, “Дах для птахів”, “Збережемо птахів – Збережемо дерева – Збережемо Землю”, “Не рубай ялинку”, “Подаруй шпаку дім”, “Жива зелена хвиля”, “Прибережні смуги”, “Барви осені”, “Рідкісні рослини – символи України”, “Зелена аптека”, “Біла акація”, “Клен”, “Жолудь”, “Крилате насіння”, “Червона калина”, “Нагодуй пташку”, “Зупинимо лавину сміття”.

З січня по травень 2016 року в закладах освіти області вже проведена змістовна робота природоохоронного спрямування.

Протягом квітня 2016 року за ініціативи громадської організації “Let’s do it, Ukraine” заклади освіти 8 міст та 11 районів області взяли участь у щорічній Всеукраїнській соціально-екологічній акції “Зробимо Україну чистою разом!”. У закладах освіти в рамках Акції проведені численні різнопланові заходи з оздоровлення довкілля.

У квітні поточного року КЗО „ОЕНЦДУМ” була проведена трудова екологічна акція „Юннатівський ліс”. В трудовій екологічній акції “Юннатівський ліс” брали участь юннати КЗО “ОЕНЦДУМ” – учні комунального закладу освіти “Середня загальноосвітня школа №76” та юннати комунального позашкільного навчального закладу “Станція юних натуралістів” – учні комунального закладу освіти “Середня загальноосвітня школа № 39” Дніпропетровської міської ради, якими разом з учнями хіміко-екологічного ліцею м. Дніпропетровська були висаджені біля 1000 саджанців сосни звичайної на спеціально відведеній території. Також діти були ознайомлені з технікою посадки саджанців.

Щорічно протягом квітня-червня проводиться обласна природоохоронна акція “Природна скарбниця Придніпров’я”. Акція проводиться за номінаціями: “Балки Придніпров’я”, “Дерево життя” та “Первоцвіти Дніпропетровщини”.

“Дерево життя” – напрям акції, який проводиться серед учнів Дніпропетровської області з метою привернення уваги підрастаючого покоління до виявлення, вивчення та збереження вікових та цікавих дерев, які мають

історичну та естетичну привабливість, проведення практичних заходів з їх охорони.

Напрямок “Балки Придніпров’я очима дітей” проводиться в навчальних закладах області з метою привернення уваги підростаючого покоління до необхідності вивчення та збереження балкової системи області як основи розбудови національної екологічної мережі в якості єдиної просторової системи території країн Європи з природним або частково зміненим станом ландшафту. Саме в балках на Дніпропетровщині збереглися унікальні ділянки різнотравно-типчакково-ковилового степу, байрачних лісів, рослинності на виходах гірських порід тощо.

Напрямок “Первоцвіти Дніпропетровщини” проводиться з метою привернення уваги дітей та учнівської молоді до необхідності збереження, відновлення та примноження видового різноманіття рослинного світу, проведення практичних природоохоронних заходів та широкої екологічної пропаганди щодо охорони ранньоквітучих рослин Дніпропетровщини.

11. Результативність та перспективи роботи.

За статистичними даними, протягом 2015-2016 навчального року в обласних етапах всеукраїнських заходів, які були організовані і проведені КЗО “ОЕНЦДУМ”, взяли участь майже 900 учнів та творчих учнівських об’єднань ПНЗ області і майже 300 з них вибороли перемогу.

В обласних масових заходах (обласних змаганнях юннатів, конкурсах “Краще творче учнівське об’єднання”, “На кращого юного майстра народних ремесел”, “Лелека”, “Школа-мій рідний дім”, конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів обласної Природничої школи учнівської молоді та інш.) взяли участь понад 350 окремих учнів та закладів освіти всіх рівнів та форм власності, понад 150 були нагороджені за перемогу.

Участь у всеукраїнських масових заходах взяли майже 300 учнів і вихованців закладів освіти Дніпропетровської області, з них понад 200 стали переможцями і призерами цих заходів.

Серед найбільших досягнень на Всеукраїнському рівні:

- I, II та III місця в еколого-натуралістичному поході „Біощит”;
- 7 призових місць в конкурсі «До чистих джерел»;
- 21 призове місце в акції «День юного натураліста»;
- I та III місця в конкурсі «Вчимося заповідувати»;
- I та два других місця у конкурсі „В об’єктиві натураліста”;
- 7 призових місць – у конкурсі «Парки – легені міст і сіл»;
- Три третіх місця у конкурсі дослідницько-експериментальних робіт з природознавства „Юний дослідник”;
- III місце у конкурсі колективів екологічної просвіти „Земля – наш спільний дім”;
- I індивідуальне та II командне місце – у зльоті учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об’єднань та у фестивалі „Україна – сад”;
- II місце – в конкурсі юних зоологів і тваринників;
- 7 призових місць – в акції «Кролик»;
- II місце – у конкурсі „Квітуча Україна”;

- 6 призових місць – в акції «Ліси для нащадків» та 10 призових місць – в акції «Юннатівський зеленбуд».
- Два перших та 9 третіх місць – у Всеукраїнському конкурсі „Intel-Еко-Україна” – національному етапі Міжнародного конкурсу науково-технічної творчості школярів „Intel ISEF”,
- Два других та третє місце – у Всеукраїнському конкурсі раціоналізаторських та винахідницьких проєктів еколого-натуралістичного напрямку;
- I та III місце - в Національному турі Міжнародного конкурсу молодіжних проєктів з енергоефективності “Енергія і середовище”;
- 15 призових місць у Всеукраїнському біологічному форумі учнівської та студентської молоді “Дотик природи”.

Високого рівня натуралісти – позашкільники області досягли в методичній діяльності, конкурсах педагогічної майстерності, зокрема Всеукраїнського рівня.

За результатами престижного **Всеукраїнського відкритого рейтингу якості освіти “Золота когорта позашкільників - 2015”**, який щорічно проводиться Міністерством освіти і науки України, Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, **за абсолютну першість нагороджені:**

Дипломом “Флагман позашкільної освіти України”

в категорії “Позашкільні навчальні заклади обласного підпорядкування” – **комунальний заклад освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”** (директор Педан Ю.Ф.);

в категорії “Позашкільні навчальні заклади районного підпорядкування” – **комунальний заклад “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді” Дніпропетровського району** (директор Боярчук І.П.).

На високому рівні в ПНЗ області сьогодні проводиться **видавнича діяльність**, яка сприяє узагальненню та поширенню перспективного педагогічного досвіду, оновленню програмного та методичного забезпечення, підвищенню іміджу позашкільної екологічної освіти.

Тільки за останній рік профільними ПНЗ області було розроблено та видано понад **50 навчальних методичних посібників, розробок, плакатів, буклетів, рекомендацій, програм з різних напрямів еколого-натуралістичної діяльності**, більшість з яких були представлені для участі в обласному етапі **Всеукраїнського конкурсу науково - методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти**, який проводився з метою підвищення якості позашкільної освіти та розвитку творчого потенціалу педагогів. **6 педагогів** позашкільної освітньої системи області посіли призові місця у фінальному всеукраїнському етапі цього престижного конкурсу.

Перспективи роботи КЗО “ОЕНЦДУМ” на 2016 рік:

- Для організації змістовного навчально-виховного процесу в позашкільних та навчально-виховних закладах освіти, з урахуванням місцевих особливостей та регіональних екологічних проблем важливим напрямом роботи методичного персоналу КЗО „ОЕНЦДУМ” є розробка спільно з

департаментом освіти і науки облдержадміністрації **положень по проведенню обласних масових та методичних заходів**. В 2016 році КЗО „ОЕНЦДУМ” планується затвердження положень про обласні конкурси “На кращого юного майстра народних ремесел”, “Краще творче учнівське об’єднання еколого-натуралістичного профілю”, обласні природоохоронні акції “Юннатівський ліс”, “Природна скарбниця Придніпров’я”, обласні змагання юних натуралістів “Знаю, вмю, дію” та обласний дитячий еколого-краєзнавчий наметовий табір - експедицію “Боривітер”;

- з метою модернізації позашкільної освіти продовження видання за проханнями вчителів природничих дисциплін загальноосвітніх навчальних закладів, вихователів дошкільних установ, методистів та керівників гуртка позашкільних профільних закладів освіти серії плакатів “На допомогу керівнику гуртка та вчителю біології”;
- продовження видання навчально-методичних збірників серії “Еколого-натуралістичний вісник Придніпров’я”. До кінця 2016 року планується видати збірники “Організація змістовного відпочинку та оздоровлення вихованців в умовах роботи сучасного позашкільного закладу” та “Джерела народної творчості” (на допомогу керівника гуртка декоративно-ужиткового мистецтва);
- видання тематичних календарів на 2017-2018 роки “Птахи Степового Подніпров’я” та “Позашкільні еколого-натуралістичні заклади Дніпропетровської області”;
- оновлення експозиції інформаційно-методичного стаціонару;
- видання розмальовки для дітей “Птахи рідного краю”.

Директор НЕНЦ
доктор педагогічних наук,
професор

В. В. Вербицький